

Володимир Шинкарук

АЗ – БУКИ

*Літературно-мистецькі
студії*

Житомир
Полісся
2015

УДК 82(091):908
ББК 83.3(4Укр-4Жит)
Ш 62

*Надруковано за ухвалою
Вченої ради Житомирського державного університету ім. І. Франка
(протокол № 5 від 26.12.2014)*

Рецензенти:

Петро Васильович Білоус,

доктор філологічних наук, професор.

Володимир Олегович Єршов,

доктор філологічних наук, професор.

Віктор Михайлович Мойсієнко,

доктор філологічних наук, професор.

Ш 62 Шинкарук В. Ф. Аз-Буки. Літературно-мистецькі студії. –
Житомир : Полісся, 2015. – 278 с. – Серія «Бібліотека
кафедри теорії та історії світової літератури НН ІФЖ
Житомирського державного університету імені І. Франка»

ISBN 978-966-655-700-4

Книгу професора кафедри теорії та історії світової літератури Житомирського державного університету ім. І. Франка В. Ф. Шинкарука «Аз-Буки» складають вибрані наукові та публіцистичні статті і нариси з історії давньої і сучасної літератури, вітчизняного мистецтва, літературного краєзнавства. Збірка відображає весь спектр науко-пізнавальних інтересів відомого українського науковця

УДК 82(091):908
ББК 83.3(4Укр-4Жит)

ISBN 978-966-655-700-4

© В. Шинкарук, 2015.

АЗ – БУКИ

Літературно-мистецькі студії

ПОЧАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

Давньоукраїнське літописання	9
«Слово о полку Ігоревім»	27
Феофан Прокопович і його трагікомедія «Володимир»	49
Тема історичного минулого народу в давній українській літературі та героїчний епос народів Європи	57

ФОЛЬКЛОР

Маруся Чурай і пісенна традиція Житомирщини	81
---	----

ЛІТЕРАТУРА ХХ СТОЛІТТЯ

Житомирщина в житті та творчості М. Рильського	101
Василь Кравченко та житомирські прототипи Михайла Булгакова	130
Василь Земляк: Перші кроки на Житомирщині	135
Прожив з весною (Творчий портрет Михайла Клименка)..	140
Творчий ужинок поетів Житомирщини	144
Зустріч, яка не відбулася в Житомирі (Спогади про Роберта Рождественського)	154

РЕЦЕНЗІЇ, ВІДГУКИ, ПЕРЕДМОВИ

Яснозір'я таланту. Передмова до книги І. Сльоти «Золото зазнів'я»	163
Автограф для вічності. Передмова до книги І. Сльоти «Автографи»	170
Відчуваючи музику слів. Передмова до книги І. Сльоти Переспіви	172
Юрій Камишний – художник, що переорює душу	180
Інше серцебиття. Відгук на книгу В. Горбунової «Мрія про маленьке життя»	183

Лазар. Друге пришестя або Ми так любили Житомир. Рецензія на книгу С. Лазо «Ми так любили „The Beatles”»	186
Одяг для думок. Передмова до книги Ірини Шинкарук «Сильніша – на одне життя»	190
Диво, знайдене на соціально-психологічному факультеті. Передмова до збірки «Диво, знайдене в собі»	193
Новий обрій Ірини Лубківської. Передмова до книги І. Лубківської «Жити і любити не уві сні»	195

ПОРТРЕТИ

Павло Карпович Сербін: Жив за високим покликанням ...	199
Зірка і смерть Леоніда Венгерова	214
Ніна Матвієнко. Голосом цієї жінки співає і плаче Україна	225
Свіча таланту Костянтина Яновського	232
Жива вода творчості: Ірина Шинкарук	235
Життя, освячене творчістю і любов'ю: Тетяна і Михайло Гузуни	241
Юрій Градовський. Талант, який не знає відпочинку.....	248
Творча характеристика Поліського ансамблю пісні і танцю «Льонок»	254
Анатолій Говораadlo – душа покладена на музику	261
Дві долі, міцно сплетені в одну: Людмила Вікторівна та Георгій Володимирович Майорови	267
Телевізійна зірка зійшла в Житомирі: Рабіга Аманжолова	270
Микола Кавецький: «Я прийшов із світанків»	273

АНАТОЛІЙ ГОВОРАДЛО – ДУША, ПОКЛАДЕНА НА МУЗИКУ...

Дійсно, спочатку була... музика... Вона осяювала його душу з перших років життя. Скільки він себе пам'ятає, стільки і співає. Ні, не було в нього особливої підготовки, дорогих вчителів з вокалу чи сольфеджіо... Все сталося само собою. Коли співає душа, хіба можна стриматись...

Народився Анатолій Говорадло 22 червня 1960 року в Житомирі, в дружній талановитій родині. Батько – Василь Архипович – працював начальником столярного цеху, мама – Марія Василівна – була головним бухгалтером. З дитинства Анатолій мріяв стати музикантом. У сім років мама повела його на прослуховування до Житомирської музичної школи № 1. Вердикт викладачів був одностайним і страшним: у хлопця немає музичного слуху...

І батьки, і родичі, і друзі, і, головне, сам Анатолій чудово знали – це неправда!

В одного із сусідів був акордеон. Хлопець закохався у цей інструмент. Сусід іноді вправно розтягував міхи, а Анатолій, не відриваючись, спостерігав за його рухами. Батько вмовив сусіда продати акордеон. Анатолій став власником прекрасного трофейного інструмента... Але навчати хлопця грати на уже не своєму акордеоні сусід навідріз відмовився... Погодився допомогти один із родичів Говорадла. Цей родич, на жаль, жив в протилежному кінці міста, і майже кожного дня після шкільних занять Анатолій з важким акордеоном в руках добирався через весь Житомир на приватні уроки музики. Після цих уроків тремтіли руки й боліла спина. Тому, отримавши перші навички гри на акордеоні, хлопець став думати про якийсь... легший інструмент. Свій новий вибір він зупинив на гітарі. Просити гроші у батька, було справою марною. Анатолій звернувся до діда. І дід без роздумів купив йому омріяний інструмент...

Починав вчитись Анатолій Говородло в Житомирській середній школі № 25. Згодом батьки переїхали на нову квартиру в новозбудованому житловому районі, хлопець продовжив

навчання в середній школі № 34. Вчився добре і ніколи не залишав мрії стати музикантом. Звичайно, він хотів би поступити в музичне училище, але чомусь був впевнений, що без початої музичної освіти в музичному училищі не приймають. Найкращими для себе вищими навчальними закладами Анатолій вважав Житомирський державний педінститут і Житомирську філію Київського політехнічного інституту. Цьому факту є цікаве пояснення. Кожен з названих інститутів мав один із найкращих в місті вокально-інструментальних ансамблів. Анатолій твердо бажав не лише навчатись, а й виступати в молодіжній естрадній групі. Він недовго думав, куди нести вступні документи. Долю юного абітурієнта вирішила звичайна... десятикопійкова монета. Саме монета вказала на те, що його життєва і творча стежина веде в Житомирський державний педагогічний інститут імені Івана Франка.

У цьому вищому навчальному закладі, до якого Анатолій Говораadlo вступив у 1977 році, відбулося його становлення і як музиканта, і як творчої особистості. Інститут завжди славився своїми мистецькими традиціями, а вокально-інструментальний ансамбль «Музики» мав славу одного із найкращих студентських ВІА України. Тут працювали такі відомі виконавці як Валерій Певцов, Олександр та Олена Лешови, Альфред Грібер, В'ячеслав Краснов, Юрій Щербина, Олександр Філатов та інші... Солісткою ансамблю була Рабіга Асілова (Аманжолова) – нині заслужена артистка Казахстану, директор Казахського парламентського телеканалу. Правда, на час появи Анатолія в інституті ансамбль переживав болючий процес зміни покоління. Юному студенту фізико-математичного факультету і його талановитим колегам, також студентам фізмату Віктору Мірошнику, Олександр Соколову, Юрію Бруху судилося примножити минулу славу «Музик».

На самому початку 80-х років в Житомирі для проведення молодіжних розважальних заходів було створене спеціалізоване кафе «Молодіжне» з відео-баром і банкетним залом. Відомий музикант, чудовий барабанщик Алік Котляр запросив хлопців з «Музик» на постійну роботу в «Молодіжне». Це була справжня школа професійної майстерності. Потрібно було постійно тримати руку на пульсі часу. Жодна популярна мелодія не мала права пройти повз увагу музикантів. Наприклад, сьогодні вранці пісня прозвучала по радіо чи телебаченню, а увечері музиканти уже виконували її під час чергового молодіжного заходу. Репетирувати доводилось на перервах між парами в інституті чи

пізно вночі після закінчення розважального дійства в «Молодіжному».

Ансамбль одразу впав в око комсомольським керівникам міста... Він став бажаним гостем на найбільших і найпрестижніших концертних майданчиках.

Але прийшов час закінчувати інститут. Прийшов час вибирати між фізикою і музикою. Та Анатолій вирішив не вибирати. Він вирішив і надалі поєднувати фізику і музику: став одночасно працювати вихователем Житомирської школи-інтернату № 3 та заочно навчатись в Житомирському культурно-освітньому училищі на відділенні духових інструментів. Причому хлопець обрав собі нову спеціалізацію – саксофон і флейту!

У 1982 році Анатолія Говорадла призвали до війська. На той час він був досить відомим і універсальним музикантом. Тому після проходження курсу молодого бійця його, як кажуть, «з руками й ногами» забрали солістом військового оркестру Бердичівського гарнізонного Будинку офіцерів. Це був ще один важливий етап творчого росту Анатолія. Після півторарічної роботи у військовому оркестрі він уже відчув у собі сили для подолання нових творчих висот, але ще не міг у цьому собі признатись... Костянтин Яновський, який у той час вже працював музичним керівником ансамблю Дніпропетровської філармонії «Водограй», активно сватав його на роботу до цього колективу. Анатолій відмовився.

Одразу після служби в армії викладав фізику в Житомирському ПТУ № 5, потім (щоб зберегти і збільшити педагогічний стаж) вів гурток технічної творчості в підлітковому клубі при одному із міських ЖЕКів і паралельно грав в ансамблі ресторану «Ялинка».

Долю Анатолія Говорадла змінила випадкова зустріч з Юрієм Гусаровим – звукорежисером ансамблю Волинської філармонії «Світязь». Це сталося в 1987 році. Гусаров приїхав у коротку відпустку до рідного Житомира. Він повідомив, що «Світязь», який постійно працював з народним артистом України Василем Зінкевичем, набирає до свого складу нових музикантів. Анатолій разом з Андрієм Остапенком (тепер це відомий композитор і аранжувальник) поїхали на оглядини до Луцька. І обоє були прийняті до складу колективу. За штатним розкладом Анатолій Говорадло обіймав в ансамблі посаду гітариста-вокаліста!

Разом з Василем Зінкевичем музиканти «Світязя» об'їздили і облїтали усі найвіддаленіші куточки Радянського Союзу. Але, на жаль, з роками Василь Зінкевич став обмежувати свою концертну діяльність. «Світязь» почав виступати самостійно. Великий колектив, який об'єднував блискучих виконавців Олександра Гаркавого, Андрія Остапенка, Івана Благуна, Віктора Петлія, Романа Ланкіуса, Дмитра Гершензона й Анатолія Говорадла, спочатку перетворився на квартет, згодом на тріо і, нарешті, – на дует... Склад дуету знають сьогодні не лише в нашій державі, а й на всій території СНД – заслужені артисти України Дмитро Гершензон (в минулому музичний керівник «Світязя») та Анатолій Говорадло.

Дует «Світязь» – колектив унікальний, єдиний у своєму роді. Репертуар дуету складують твори естрадної класики, пісні, написані учасниками дуету, а також музичні пародії. Сьогодні попит на цей естрадний жанр – величезний. Дмитро Гершензон і Анатолій Говорадло, дійсно, короновані королі українського музичного жарту. Вони пишуть і виконують свої власні пародійні твори з особливою гостротою і дотепністю, відвертістю і світлим гумором.

Місія артиста-пересмішника благородна, хоча часто і невдячна. Я колись жартома назвав учасників дуету «Світязь» «санітарами української естради». Своїми веселими і ніщівними пародіями вони борються з мистецьким примітивізмом, вульгарністю, нищістю, утверджуючи при цьому високу красу і силу музики та слова.

Професійні музиканти часто кажуть, що Композитор з великої літери той, чії пісні співають хором на велелюдних зібраннях чи під час святкового застілля. Ресторанні музики мають власну шкалу композиторської майстерності. Вона залежить він кількості замовлень на виконання того, чи іншого музичного твору. Чесно кажучи, Анатолій Говорадло, за цими показниками, давно випередив усіх наших композиторів-земляків. Важко сьогодні уявити будь-яку вітальну теле чи радіопрограму без його пісень «Дорогі мої батьки», «Донечка», «Земляки»... А пісенним шедевром «Ні, я не ту кохав» (як оригіналом, так і реміксовим варіантом із Сашком Положинським з «Гартака») захоплюються уже кілька поколінь любителів української естрадної музики.

У його пісень щаслива доля. Тому що вони написані серцем і освячені щедрим талантом. Правда, не всі твори Анатолія Говорадла знаходили найкоротший шлях до душ тих,

хто любить музику. Пригадую прим'єру пісні «Донечка». Це було під час великого концерту, підготовленого до річниці створення Житомирської обласної державної телерадіокомпанії. На сцену концертної студії телецентру Анатолій вийшов з маленькою донечкою на руках і заспівав так проникливо, з таким натхненням, що зал вибухнув оплесками, вимагаючи повторити пісню «на біс». А через два місяці найвідоміший і найвпливовіший український режисер розкритикував «Донечку», сказав, що це пісня на один день, і заборонив виконувати її на фестивалі «Пісенний вернісаж»...

Дар передбачення, яким, на думку багатьох сучасників, бездоганно володів геній режисури, на цей раз зрадив йому. На щастя, пророцтво не справдилось. Пісня не вмерла, вона живе до сьогодні.

Можна з упевненістю сказати, що Анатолій Говорадло, майже 30 років працюючи на великій естраді, не вичерпав, а якщо бути абсолютно точним, – то навіть ще й не представив нам усіх своїх блискучих здібностей і талантів. На мій погляд, він один з найкращих в Україні гітаристів-віртуозів з власною манерою, у виконанні якій надзвичайно якісно і гармонійно поєднався стиль великого Джиммі Хендрікса і не менш великого Джорджа Бенсона. Його інструментальні імпровізації вражають.

Якось потрібно було мені заїхати до магазину музичних інструментів та звукопідсилювальної апаратури компанії «Навігатор». На жаль, я не розрахував часу і приїхав до магазину вже після закінчення робочого дня. Двері були зачинені, але у вікнах ще світилось. Я голосно постукав. Мене впустили до магазину. У демонстраційному залі з гітарою в руках сидів заслужений артист України Анатолій Говорадло, а з ним ще кілька відомих житомирських музикантів. Вони випадково зустрілися в магазині і вирішили влаштувати «сейшен». Присутні музиканти ніколи не грали разом, але коли вони взяли в руки інструменти і почали імпровізувати, я почув такий зіграний, досконалий і талановитий ансамбль, що на добрих дві години забув, для чого приїхав у «Навігатор»! Гітара в руках Анатолія Говорадла то тихо шепотіла, то гірко плакала, то радісно сміялась, накривала мене теплою прозорою хвилею, пробуджуючи в душі особливі відчуття...

Як виявилось, з того незабутнього вечора подібні «сейшини» стали традиційними. На них збираються старі друзі, які не розгубили і ніколи не розгублять в собі потяг до

творчості: Олександр Соколов, Юрій Брух, Анатолій Говорадло... А поруч з цими високими професіоналами, серця яких по вінця наповнені музикою, – Ігор Говорадло... Син...

Ось так і створюються мистецькі династії. Ось так і відбувається естафета поколінь...

У Анатолія – чудова родина. Дружина Аліна – справжня сімейна берегиня, її доброта і ширість одразу привертає до себе людські серця. Дочка Оксана і син Ігор продовжують справу батька. Обое навчаються в Житомирському музичному училищі імені В. Косенка. Ігор – на фортепіанному відділенні, а Оксана – майбутній диригент і хормейстер. Вони саме стають на крило, мають талант і сили для найвищого творчого злету. А ще у них є прекрасний приклад – їхній батько.

Анатолій навіть у найважчих життєвих обставинах ніколи не зраджував покликанню, залишався вірним своїй мрії. Так, його, дійсно, можна вважати взірцем цілеспрямованості, самовідданого служіння мистецтву.

У дитинстві Анатолій Говорадло мріяв стати музикантом – і став ним! Він бажав щастя – і воно в нього є! Не може бути нещасливою людиною, душа якої покладена на музику...

Опубліковано на сайті:

«Z-об'єктив» 6 листопада 2010 р.

<http://z-obektiv.com/culture/708-volodimir-shinkaruk-prezentuye-anatolij-govoradlo-dusha-pokladena-na-muziku.html>

